

TEMA: LOKALE KULTURMINNER I SARPSBORG KOMMUNE

STATUS FOR PROSJEKTET
ANBEFALINGER FOR VIDERE FRAMDRIFT

18. OKOTBER 2007

Utførende institusjon: Wergeland Krog Naturkart	Kontaktperson: Ola Wergeland Krog	
Oppdragsgiver: Sarpsborg kommune	Kontaktperson: Unni Mathiesen	Dato: 18. oktober 2007
Referanse: Wergeland Krog, O.M. 2007. Tema: Lokale kulturminner i Sarpsborg kommune. Status for prosjektet, anbefalinger for videre framdrift. <i>Wergeland Krog Naturkart Notat 2007-4: 1-9.</i>		
Referat: Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Sarpsborg kommune bidratt til det lokale kulturminneprosjektet med å legge inn digitale bilder og kulturminnebeskrivelser i dataprogrammet "Kulturminnebasen". Denne basen inneholder ved delprosjektets avslutning 1566 lokaliteter, hvorav 1189 er kartfestede. Av de kartfestede kulturminnene er 416 lokale kulturminner (uten fredningsstatus). For disse er det opprettet en nummerserie som begynner med kommunenummeret, samt et firesifret tall, eks. "1050001". Det er totalt lagt inn 167 bilder av 143 lokaliteter. For ytterligere 74 er det enten lagt inn ny koordinat, navn, status el. Det er satt opp en prioritert liste med anbefalinger for videre framdrift i prosjektet..		
4 emneord: Kulturminner Kulturminnebasen Sarpsborg Webpublisering		

INNHOOLD

1	INNLEDNING	4
2	STATUS FØR DELPROSJEKTET	5
2.1	Hva finnes av registrerte kulturminner i kommunen.....	5
2.1.1	Automatisk fredede kulturminner.....	5
2.1.2	Lokale kulturminner	5
2.2	Fotografering og koordinatfesting av lok. kulturminner	5
3	DELPROSJEKT HØST 2007	5
3.1	Prosjektbeskrivelse	5
3.2	Hva ble gjort	6
4	VIDERE ANBEFALINGER	7
4.1	De lokale kulturminnene	7
4.1.1	Nødvendige oppgaver	7
4.1.2	Anbefalte oppgaver	7
4.2	De automatisk fredede kulturminnene	7
4.2.1	Nødvendige oppgaver	7
4.2.2	Anbefalte oppgaver	7
4.3	Generelt.....	7

1 INNLEDNING

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Sarpsborg kommune gjennomført et delprosjekt på veien mot målet om å få alle kulturminner, både automatisk fredede og lokale kulturminner, på verdensveven (Web). Delprosjektet ble organisert av Unni Mathiesen i Sarpsborg kommune.

Det er et mål at alle lokale og automatisk fredede kulturminner skal oppsøkes, koordinatfestes/kontrolleres, fotograferes og beskrives. Lokale historielag i Sarpsborg har nedlagt mye arbeide i å registrere lokale kulturminner på skjemaer og papirkart. Papirkartene som ble benyttet i arbeidet var av varierende kvalitet og kartfestingen viste også varierende kvalitet når det gjelder nøyaktigheten. Overføringen av lokalitetene til et digitalt temalag ble gjort av Sarpsborg kommune. Basert på de vedlagte skjemaene, lagde kommunen også en svært kort beskrivelse av de lokale kulturminnene. Disse kulturminnene ble i dette prosjektet lagt inn i databasen "Kulturminnebasen" som kommunen har kjøpt inn til dette formålet. To skoleelever /studenter ble engasjert sommeren 2006 for å oppsøke lokale kulturminner og fotografere og koordinatfeste dem. De fikk utdelt ca. halvparten av skjemaene med de registrerte lokale kulturminnene (se fig. 1), samt tilhørende kart. Studentene reiste rundt i Sarpsborg kommune i juli 2006, lette seg fram til kulturminnene basert på skjemaer og papirkart, og fotograferte og koordinatfestet ca. halvparten av de registrerte lokale kulturminnene.

Hovedmålet for dette delprosjektet var å legge inn alle lokale- og alle automatisk fredede kulturminner i Kulturminnebasen. Deretter legge inn bilder og notater innsamlet av studentene, samt å legge inn supplerende tekst levert av kommunen.

REGISTRERING AV KULTURMINNER OG KULTURMILJØER
i Sarpsborg kommune

Navn på registrator - skrives også på kartet: Ragnhild Larsen - Småberg TH. 69131115

Dato: aug - 04

Kartfesting:

- Hvert kulturminne skal registreres på eget blad.
- Tegn ring ved kulturminnet på kart og sett nummer ved siden av ringen og nummerer dette bladet tilsvarende.
- Veier merkes med strek. Stier eller steingjerder merkes med stiplet linje.

Kulturminnet er avmerket på kartet med nr: 1 (fortløpende nummerering)

Stedet hvor kulturminnet befinner 3004/b - 3005/2 m. fl. ev. grnr/brnr.....)

Type kulturminne: herker eller gml. (lejer)vei

Materialer:

Navn på kulturminnet (gjern- også på dialekt/lydskrift): (jord noen fjellstjer)

Alder: Tilstand: er nå pløyd opp. Bare en
bit av steingarden + 1 portstolpe gjenstår

Kilder- (hvor har du fått opplysningene fra, - navn, bøker, gamle kart eller funn i marka)
Husker selv veien

Beskrivelse/historie. Særlig om bruk og tidsrom, - og når eventuelle endringer fant sted:
Ble brukt fram mot krigen, men ble ikke
pløyd opp før på 1980-90 tallet
Gikk gjennom gården på Nord-Småberg (3002/b)
passerte en steingard med et ledd (Portstolpen
skår forbi), gikk over "Syveråsen" til Småberg (3004/b)
og videre ned mot stenet der, så over jorden til
Vestgård. Var og høyt når det var bløtt, hugde
de enetvister og la i hullene

Fortsett om nødvendig på neste side

Fig. 1. Feltskjema benyttet av lokale historielag i Sarpsborg kommune ved registreringen av lokale kulturminner som foregikk i løpet av 2003 og 2004.

2 STATUS FØR DELPROSJEKTET

2.1 Hva finnes av registrerte kulturminner i kommunen

2.1.1 Automatisk fredede kulturminner

Riksantikvarens database Askeladden inneholdt i september 2007 1150 enkeltlokaliteter hvorav 773 var kartfestet. I tillegg var det registrert 173 enkelminner. Både lokalitetene og enkeltminnene ble importert inn i Kulturminnebasen (leveres av Naturkart DA). Før importen ble Riksantikvaren konsultert da de nylig hadde gjort/skulle gjøre, en oppdatering av materialet i Askeladden. Alle lokaliteter og enkeltminner har beholdt sine ID numre fra Askeladden, og det er opprettet en kobling tilbake til Askeladden.

2.1.2 Lokale kulturminner

I løpet av årene 2003 og 2004 foretok lokale historielag og lokale historieinteresserte en registrering av kulturminner i Sarpsborg kommune. Det ble benyttet standardiserte skjemaer (fig.1) samt papirkart av ulik kvalitet. Totalt ble det registrert langt over 400 lokale kulturminner. Typiske objekter var husmannplasser, sager, møller, hustuffer, steinbrudd mm.

Alle skjemaene ble gjennomgått av Karin Rostad i kommunen og det ble laget egenskapstabeller basert på skjemaene. Samtidig ble 416 lokale kulturminner overført fra papirkart til et digitalt temalag.

2.2 Fotografering og koordinatfesting av lok. kulturminner

To skoleelever, Magne Ruud og Ida Thoresen, ble engasjert av kommunen sommeren 2006 for å fotografere og kontrollere lokale kulturminner i Sarpsborg. De ble gitt en instruksjon i bruken av GPS og digitalt kamera. Instruksjonen ble gitt av Ola Wergeland Krog og Unni Mathiesen og allerede her ble det klart at lokaliseringen av de lokale kulturminnene var av varierende kvalitet. Faktisk ble ingen av de lokalitetene som var valgt ut til instruksjonen funnet der de var lagt inn på det digitale temalaget. Skoleelevene gjorde likevel en flott jobb og tok over 200 bilder av kulturminner, samt at de noterte nye koordinater for disse. Ved innlegging av bildene ble eksisterende koordinater byttet ut med GPS-enkeltmålingene.

Materialet fra fotograferingen ble lagt inn på en PC på rådhuset, og alle bildene ble navngitt med sitt respektive lokalnr.

3 DELPROSJEKT HØST 2007

3.1 Prosjektbeskrivelse

Kommunen ønsket å legge ut kulturminnene på verdensveven (www) og presentere disse på en måte slik at det ble interessant for publikum. Kommunen hadde så langt et temalag med kartfestede lokale kulturminner med svært kortfattet tilhørende informasjon (egenskaper). Egenskapene inneholdt bare noen få ord om hvert enkelt kulturminne, og det var ikke registrert hva slags kulturminne det var og heller ikke var det noe navn på kulturminnet. Det fantes heller ingen lokal ident som koblet lokalitetene i det digitale karttemaet og de håndskrevne registreringsskjemaene.

Det var opprinnelig meningen at firmaet Wergeland Krog Naturkart skulle legge inn bilder manuelt samt å importere de fullstendige beskrivelsene av de lokale kulturminnene. De fullstendige beskrivelsene skulle leveres av kommunen i tabellformat ordnet med lokal ident og fullstendig tekst. Det viste seg at dette ble umulig da de digitaliserte kulturminnene ikke var tildelt noen ident som kunne benyttes til kobling.

De tekstene som ble overlevert var også på en form som gjorde det umulig å kjøre en automatisert import (et kulturminne pr. word-fil).

I et møte mellom Unni Mathiesen og Ola Wergeland Krog ble det derfor bestemt at det skulle legges vekt på å legge inn flest mulig av bildene samt å få oversikt over feil og mangler ved materialet.

3.2 Hva ble gjort

Følgende oppgaver ble gjort:

- Alle de 416 lokale kulturminnene ble gitt en lokal ID i form av et 7 sifret tall som begynner med kommunenummeret. Nummerserien ble lagt så høyt for å unngå sammenblanding med den ID-serien som benyttes av Riksantikvarens database Askeladden. Det ble generert en nummerserie som begynner med kommunenummeret (0105). Lokalitet nr. 1 får dermed det lokale ID-numret 1050001. Til den eksisterende egenskapstabellen ble det generert X,Y koordinater.
- Egenskapene (inklusive koordinatene) fra det digitale temalaget ble importert i Kulturminnebasen.
- Alle de ca. halvparten av lokale kulturminnene (241 av 416), som ble overlevert til skoleelevene Ruud og Thoresen, ble gjennomgått. Navn, type kulturminne, samt flere andre egenskaper ble lagt over fra registreringsskjemaene til Kulturminnebasen. Der det fantes bilder ble disse lagt inn (167 bilder av 143 lokaliteter). Etter en del kontrolllokaliteter, samt samtale med Ida Thoresen, ble det bestemt å legge inn alle koordinater fra feltarbeidet 2006.
- For alle de ovenfor nevnte 241 lokale kulturminnene ble det nye ID-numret skrevet i øvre høyre hjørne på registreringsskjemaene fra historielagene. Dette ble gjort som en forberedelse til digitalisering og import av lang beskrivelsestekst til Kulturminnebasen.
- Med ortofoto som kartbakgrunn ble det gjort en rekke kontroller og justeringer av koordinater. Dette var først og fremst mulig for større kulturminner som var synlige på ortofote, eksempelvis eksisterende hus, damanlegg ol.
- Enkelte kulturminner bør vurderes fjernet fra datasettet. Bør f.eks. tomter etter hønsehus være med? Der jeg har sett at dette kan være et tvilstilfelle er dette markert med "Bør utgå?" i lokalitetsregisterets kommentarfelt.
- Det er skrevet ut faktaark for alle lokaliserte kulturminner i kommunen, både automatisk fredede og lokale. Totalt er det skrevet ut faktaark for 1189 kulturminner.
- Det er generert styringsfil for Google Earth for samtlige 1189 kulturminner (KML-fil)
- Det er generert såkalt POI-fil (Point of Interest) for alle lokaliserte kulturminner i kommunen. Denne filen kan benyttes i en GPS-navigatør slik at den varsler kulturminnene på en gitt avstand.
- Prod. av nytt punktbasert temalag basert på nye koordinater vil bli gjort i samråd med Espen Danevad.

4 VIDERE ANBEFALINGER

4.1 De lokale kulturminnene

4.1.1 Nødvendige oppgaver

- Ca. halvparten av de registrerte kulturminnene har ikke blitt gjennomgått. Dette må gjøres og navn, type kulturminne, mm. bør føres over fra registrerings skjemaene til Kulturminnebasen.
- Skrive på ident (ID) på den halvparten av registreringsskjemaene der dette ikke er gjort.
- Gå gjennom alle de ca. 416 registreringsskjemaene og skrive inn fullstendig tekst slik den står på reg.skjemaet. Bør gjøres i en tabell slik:

Lok.nr.	Beskrivelse	Kilde
24	Bunker sprengt inn i fjellet, åpning i begge...	Hamsun, K. 1911. Markens grøde. Aschehoug. 323s.

- Importere de ferdige beskrivelsen (ref. punktet ovenfor) i Kulturminnebasen.
- Generere nytt digitalt karttema basert på justerte koordinater.
- Skrive ut nye faktaark og koble disse mot temakartet.(se eksempel i fig. 2)
- Tilgjengeliggjøre kulturminnene på intra- og internett.

4.1.2 Anbefalte oppgaver

- Fotograferer og koordinatfeste de resterende kulturminnene.
- Legge inn bilder og nye koordinater i de resterende kulturminnene.
- Skrive ut kontroll-faktaark og distribuere disse til de opprinnelige informantene for kvalitetssikring.

4.2 De automatisk fredede kulturminnene

4.2.1 Nødvendige oppgaver

- Koble faktaarkene og temalaget og tilgjengeliggjøre kulturminnene på intra- og internett.

4.2.2 Anbefalte oppgaver

- Organisere fotografering, koordinatfesting og statuskontroll av alle automatisk fredede kulturminner.

4.3 Generelt

Installere Kulturminnebasen (fig.3) lokalt og plassere ansvaret for vedlikehold av databasen.

Lok. nr. 1050335 "Fagforeningsfurua" på Ramoen

Sarpsborg

Gårdsnavn:

Koordinat: Ø: 614837, N: 6577228, 22 EU89-UTM Sone 32

Synbarhet: Fullt ut synlig/gjenfinnbar i terrenget

Foto: Magne Ruud & Ida Thoresen 05.07.2006

Kulturminneregistrering

KMtype: Historisk sted, ,

Tilstand: Intakt

Ansvarlig etat:

Verneverdi:

Vern: Ikke fredet lokalt kulturminne,

Beskrivelse:

Stort furutre på Ramoen. Under dette treet ble Tunnelarbeidernes fagforening stiftet lørdag 10. august 1907. Fagforeningen ble oppløst ved tømmer tunnelens ferdigstilling. Foreningens første formann var Jens Førland. (Treet bør vernes, fredes).

Tilhørende enkeltminner (0):

Litteratur

Per E. Lundh innmeldt til Sarpsborg kommune

Fig. 2. Eksempel på faktaark for et lokalt kulturminne. Opptil seks bilder av hvert kulturminne får plass på faktaarket.

Browse

Layout: Lokaltets

Record: 1

Found: 1

Total: 1566

Unsorted

Lokalitet

Ny lokalitet

Søk

Liste

Rapport

Eksport

Import

Vis alle

Beskrivelse
Tilhørende enkeltminner 0
Askeladden

Lokalitet

Lokalnr 1050335

Navn "Fagforeningsfurua" på Ramoen

Gårdsnavn

Kommune Sarpsborg

Koordinat (senter)

Øst 11.017670

Nord 59.31823718

Koordinatsystem 22 EU89-UTM Sone 32

Sjekk koordinat

Synbarhet Fullt ut synlig/gjenfinnbar i terrenget

Form KulturminneFlate KulturminneLinje KulturminnePunkt Ikke til kart

Målemetode Digitalisert fra ortofoto

Eierforhold

Gnr /Bnr /

Rediger koder 6201 KulturminnePunkt

Kode 45

Stedkvalitet Bedre enn 20 meter i terrenget

Lokalitetsnotat

Skjerming? Unntatt offentlighet

Bilder fra lokaliteten

Foto: Magne Ruud & Ida Thoresen 05.07.2006

Bilder av enkeltminner

Registrator

Reg. dato 09.10.2007

Sist endret av Ola Wergeland Krog

Sist endret dato 20.10.2007

Slett

Fig. 3. Skjerm bilde fra Kulturminnebasen.